

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 มิ.ย. 2556	22	8111	5

ขอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๔

พระเสด็จคมนตรี (พระแก้วขาว) พระพุทธรูปคู่เมือง เชียงใหม่ที่วัดเชียงมั่น

“พระพุทธรูปที่เรียกว่า พระแก้วขาว หรือ พระเสด็จคมนตรี เป็นพระพุทธรูปที่ชาวเชียงใหม่เชื่อกันว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถคุ้มครองป้องกันภัยอันตรายและอำนวยความสะดวกถึงพล ให้แก่ผู้ที่มาทำการสักการะบูชา หว่านเสี่ยงทายที่มีคน จำนวนน้อยในยุคหลังยังไม่รู้จักความเป็นมาแห่งพระพุทธรูปองค์นี้ บางคนยังไม่ทราบว่า พระแก้วขาวนั้นประดิษฐาน อยู่ที่วัดเชียงมั่นด้วยซ้ำ ”

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 มิ.ย. 2556	22	8111	5

ทุกปีเมื่อถึงวันแรม 13 ค่ำเดือน 6 เหนือ ไปจนถึงวันขึ้น 1 ค่ำเดือน 7 เหนือ จะมีประเพณีมัสการและสรงน้ำพระเสด็จคณิ หรือ พระแก้วขาว พระพุทธรูปเก่าแก่คู่บ้านคูเมืองเชียงใหม่ซึ่งประดิษฐานอยู่ที่วัดเชียงมั่น

พระแก้วขาว หรือ พระเสด็จคณิ เป็นพระพุทธรูปสำคัญประจำจังหวัดเชียงใหม่เช่นเดียวกับพระสิงห์ ที่ประดิษฐานอยู่ที่วัดพระสิงห์ ในทุกปีเมื่อถึงช่วงเทศกาลสงกรานต์ หรือ ประเพณีปีใหม่มือง ทางวัดจึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปสำคัญทั้งสององค์ออกมาให้ชาวเมืองได้สรงน้ำ โดยเฉพาะพระแก้วขาวได้ชื่อว่าเป็นพระพุทธรูปที่นับถือกันว่ามีศักดิ์สิทธิ์ สามารถคุ้มครองป้องกันอันตรายและอำนวยความสุขสวัสดิ์มงคลแก่ผู้ที่เคารพศรัทธา องค์พระแก้วขาวนั้นในอดีตกาลเป็นพระพุทธรูปสำหรับบูชาประจำพระองค์ของพระนางจามเทวีปฐมกษัตริย์ผู้ครองนครหริภุญไชยและพระเจ้าเม็งรายมหาราช ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์มังรายผู้สถาปนาอาณาจักรล้านนา

พระพุทธรูปองค์นี้ ในตำนานได้กล่าวถึงการสร้างไว้ว่า เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เสด็จปรินิพพานล่วงแล้วได้ 700 ปี ในวันเพ็ญเดือน 7 พระสุเทวฤๅษีได้เอาดอกจำปา 5 ดอกขึ้นไปบูชาพระจุฬามณียังดาวดึงส์

สวรรณค์ ได้พบปะสนทนากับพระอินทร์ จึงบอกว่า ปีนี้นเดือนวิสาขะเพ็ญที่ลวะรัฐจะสร้างพระพุทธรูปปฏิมากรด้วยแก้วขาว ครั้นสุเทวฤๅษีกลับจาก

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 มิ.ย. 2556	22	8111	5

ดาวดึงส์เทวโลกแล้ว จึงไปสู่เมืองละโว้ขณะนั้นพระยารามราช เจ้าเมืองละโว้กับพระกัศสปเถระเจ้าบารพการที่จะสร้างพระแก้ว ซึ่งพระอรหันต์ไปได้ แก้วขาวบริสุทธิ์บุษยรัตน์มาจากจันทบูรแล้วขอพระวิศณุกรรมมานะรมิตสำเร็จรูปเป็นองค์พระปฏิมากร เมื่อสร้างเสร็จแล้วจึงได้อัญเชิญพระแก้วขาวประดิษฐานอยู่ที่เมืองละโว้สืบมาเป็นเวลานาน จนมาถึงสมัยเมื่อพระฤๅษีสถาปนนครทริภุญชัยขึ้นแล้ว ไซ้ให้ควियะอำมาตย์ไปเชิญพระนางจามเทวีซึ่งเป็นพระราชธิดาของพระเจ้ากรุงละโว้มาครองเมืองทริภุญชัย พระนางจึงขออนุญาตจากพระราชบิดานิมนต์พระภิกษุสงฆ์สามเณรและพระแก้วขาว (พระเสด็จคณณี) มาเป็นพระพุทธรูปบูชาประจำพระองค์ พระแก้วขาวจึงได้ประดิษฐานอยู่ที่นครทริภุญชัยแต่นั้นมาเป็นเวลาหลายร้อยปี

พระแก้วขาวประดิษฐานอยู่ที่นครทริภุญชัยตลอดมาจนกระทั่งถึงรัชสมัยของพระยาอัยยาเป็นกษัตริย์ครองเมือง ในครั้งนั้นพระเจ้าเม็งรายซึ่งเป็นเจ้าครองนครเงินยาง (เชียงใหม่) ได้ยกทัพไปปราบเมืองเล็กเมืองน้อยต่างๆ จนหมดสิ้น แต่นครทริภุญชัยในสมัยนั้นมีกำลังเข้มแข็งมาก พระองค์จึงได้ให้ขุนฟ้าอัยราชวลลภ คนสนิทปลอมตัวเป็นไส้ศึกไปทำการจารกรรมนานถึง 7 ปี ขุนอัยฟ้าเห็นโอกาสแล้วจึงส่งข่าวไปให้พระเจ้าเม็งรายให้ยกกองทัพมาตีเมืองทริภุญชัย เมื่อพระเจ้าเม็งรายยกกองทัพมาตีเมืองทริภุญไชยปรากฏว่าชาวเมืองไม่ยอมทั้งเมืองทำการต่อสู้อย่างเข้มแข็งดุเดือด กองทัพพระเจ้าเม็งรายจึงต้องใช้ธนูเพลิงยิงเข้าไปทำให้เกิดไฟไหม้ทั้งเมือง ในที่สุดก็พ่ายแพ้แก่กองทัพพระเจ้าเม็งราย เมื่อยกพลเข้าเมืองได้แล้ว พระเจ้าเม็งรายจึงเสด็จออกตรวจดูความเสียหาย สิ่งที่ทำให้พระองค์ทรงประหลาดพระทัยที่สุดคือ หอพระซึ่งอยู่ในบริเวณพระราชวังของพระยาอัยยาหาได้ถูกเพลิงไหม้ไม่ แต่บริเวณรอบๆ นั้นถูกเพลิงเผาผลาญพินาศหมด พระองค์จึงเข้าไปทอดพระเนตรดู เห็นพระแก้วขาวสถิตอยู่ที่นี่ ก็เกิดมีพระราชศรัทธาเป็นอันมากจึงได้อัญเชิญองค์พระแก้วขาวมาประดิษฐานไว้ ณ ที่ประทับของพระองค์ ต่อมาเมื่อพระองค์ทรงได้สร้างเมืองเชียงใหม่เป็นราชธานีขึ้นในปี

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้

00217
NORTH CLIPPING 2556/

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	20 มิ.ย. 2556	22	8111	5

พ.ศ. 1839 ได้อัญเชิญพระแก้วขาวมาประดิษฐานในพระราชวัง และเมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว พระแก้วขาวก็ประดิษฐานอยู่ในเมืองเชียงใหม่ตลอดมา พระแก้วขาว หรือ พระเสด็จคมนตรี ได้ประดิษฐานอยู่ที่วัดเชียงมั่น เพื่อเป็นมิ่งขวัญของชาวเชียงใหม่ เป็นปูชนียวัตถุชิ้นสำคัญยิ่งที่ได้รับมรดกมาจากบรรพบุรุษของเรา ทั้งยังเป็นหน่อเนืองนาบุญของชาวเชียงใหม่อีกด้วย

ในรัชสมัยของพระเจ้าติโลกราช กษัตริย์ลำดับที่ 10 แห่งราชวงศ์มังราย พระองค์ทรงเลื่อมใสศรัทธาในพุทธศาสนาเป็นอย่างยิ่ง พระองค์โปรดฯ ให้หมื่นด้ามพร้าคตสร้างหอพระแก้วมรกตและหอพระแก้วขาวขึ้นไว้ในพระอารามราชกุฎาคารวัดเจดีย์หลวง เมื่อปี พ.ศ. 2022 ในยุคนี้เองที่พระพุทธรูปสำคัญหลายองค์ได้มาประดิษฐานอยู่ในนครเชียงใหม่ เช่น พระแก้วมรกต พระพุทธสิหิงค์ พระเสด็จคมนตรี พระศิลา

ปัจจุบัน พระเสด็จคมนตรี (พระแก้วขาว) ประดิษฐาน ณ วัดเชียงมั่น ซึ่งเป็นวัดเก่าแก่ที่สุดของเชียงใหม่ ว่ากันว่าเป็นวัดแรกที่สร้างขึ้นหลังจากที่พระยาเม็ญรายทรงสร้างเมืองเชียงใหม่แล้ว บริเวณที่ตั้งวัดเชียงมั่นในปัจจุบัน แต่เดิมเป็นพระราชวังหรือคุ้มหลวงที่ประทับของพระเจ้าเม็ญรายมหาราช ก่อนที่พระองค์จะทรงสร้างเมืองเชียงใหม่ พระองค์ได้ยกไพร่พลเข้ามาตั้งเป็นป้อมที่บริเวณวัดนี้มาก่อน ในครั้งนั้นเรียกกันว่า “เวียงเหล็ก” หลังจากทีพระองค์ทรงสร้างเมืองเชียงใหม่แล้ว ได้ทรงสร้างบริเวณคุ้มหลวงเป็นอารามหลวงแห่งแรกและทรงสร้างพระเจดีย์ตรงที่ราชมณเฑียรหอประทับของพระองค์ แล้วทรงขนานนามวัดนี้ว่า “วัดเชียงมั่น” มาตราบนปัจจุบัน

เอกสารประกอบ

ตำนานพระแก้วขาว วัดเชียงมั่น

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakrapong@chiangmainews.co.th